

Ambitie is één,
talent is twee

Robbert Dijkgraaf

Eigen energiebron

door **Els van Noorduyn**

Ik wandel het Trippenhuis binnen, het pand van de KNAW, waar het DNA van wetenschap in de ruimte zweeft en verankerd is in de mooie houten wandpanelen.

Ik heb een afspraak met Universiteitshoogleraar Prof dr Robbert Dijkgraaf. Aan een unieke houten tafel, praten wij over talenten. Zijn snelheid van denken is herkenbaar, evenals de verdiepingsslagen die hij maakt wanneer hij praat over zijn eigen talenten en over talenten in het algemeen. Het woord is aan Robbert.

Direct start hij met een statement. Ambitie is één en talent is twee. Iedereen kan de potentie zien, maar er moet iets intens zijn en het gaat ook nog eens snel. Je voelt dat het 'je ding' is, maar je zoekt nog naar de richting. Daarnaast loop je het risico dat je halverwege stopt omdat je een succesje behaald hebt, en denkt: dat is mijn bestemming. Juist dan helpt je ambitie om verder te reiken dan het punt dat je oorspronkelijk dacht te kunnen bereiken. Je krijgt onderweg ook nog eens verschillende keuzes om van richting te veranderen. Je bent niet in één keer op je

bestemming, juist omdat veel talenten verborgen zijn. De wereld verandert en op zoek naar je eigen talenten, merk je dat de wereld er als 50-jarige anders uitziet dan toen je begon met zoeken als 16-jarige. Je plek is, als 50-jarige, veranderd. Die bestemming was er niet toen je begon. Het gebeurt niet snel dat je in één keer naar je plek kunt lopen. Mensen onderschatten het voorrecht dat zij hebben omdat er veel paden zijn die naar je plek leiden. Het is zo belangrijk dat je niet in één keer jouw plek vindt. Onderweg

leer je zo veel om er te komen. Robbert: "Ik kijk naar de wetenschap als een bos van de wetenschap. Het zoeken begint met het ontdekken welk deel van het bos van jou is."

Je bent niet in één keer op je bestemming, juist omdat veel talenten verborgen zijn

Het zoekproces naar 'je ding' zie je zich op elk niveau herhalen. Veel mensen vinden dat lastig, maar ook hier helpt je ambitie om dat te herkennen en er op een hoger niveau wat mee te doen. Voor echte talenten is dat iets wat je accepteert, maar lang niet altijd herkent. Het is als een trilling van glas: het luistert heel nauw en heel precies om die trillingen als talent te pakken.

fotografie: Henk Thomas

Vaak ontstaat het zoekproces als 'niet weten wat je wilt'. Ik, Robbert, zeg dan snel ja. Je kunt dan één onderdeel uitproberen. Vooral veel blijven proberen. Door te denken: hoe werkt deze gemeenschap? En dit als een antropoloog bekijken. Bij weten is het klaar. Je blijft nieuwsgierig, altijd. Van mijn eigen uitstap naar De Gerrit Rietveld Academie heb ik geleerd:

- Activiteit toevoegen
- Je maakt altijd iets

Het principe dat je in een andere omgeving haalt wat in je eigen omgeving niet aanwezig is, is van groot belang voor je ambitie en je talent. Er zijn verschillende omgevingen nodig om je talenten te ontwikkelen. Andere werelden en andere omgevingen laten je anders omgaan met je talenten.

Je merkt dan vaak dat veel organisaties denken: ik doe het goed! Maar je doet het pas goed als je de wereld intrekt.

In je eigen omgeving blijven, betekent dat je iets mist. Er zijn maar weinig plekken waar verschillende gebieden elkaar 'kruisbestuiven'.

Ook merk je dat boeken en kennis ballast zijn, omdat ze het onbevangen kijken kunnen belemmeren. En juist die onbevangenheid is nodig om iets te zien wat je alleen met een open blik en nieuwsgierigheid ontdekt. Dan is er nog iets anders heel belangrijk, iets wat ook geldt voor andere omgevingen. Wat ik mij heel goed realiseer, is dat ook materiaal zijn eigen logica heeft. Je moet dus goed luisteren naar dat materiaal. Echt luisteren naar materiaal betekent ook nu weer dat je iets anders moet doen met je eigen talenten.

Talenten hebben een brede radar. Net als een sprinkhaan spring je heen en weer tot je beet hebt. Maar dan volgen er momenten waarop je in een tunnel zit en het licht niet ziet, en ook niet weet hoelang dat zal duren. Uiteindelijk je focus kunnen vasthouden, is dan een kunst.

In mijn vak (mathematische fysica) is de eerste stap de omgeving en de niche zoeken, zoiets als een snaar stemmen. Je richt je energie op één punt. Bij een betonnen muur begin je ook niet zomaar te bikken. Je zoomt in en je verdiept je en je verdiept je nog verder, want je vindt bij elke keer dat je inzoomt een ander ingrediënt. Plotseling krijg je een ander perspectief op je muur. Vaak zijn er omtrekkende bewegingen. Het perspectief van de ander is voor jou interessant. Je ziet het niet zo (voorwaarde is echt luisteren). Vaak zijn het kleine dingen in de periferie die je herkent. En echt kijken, betekent dat je herkent welk patroon er ontstaat. De kunst is om open te

staan, je open te stellen en op een onbevangen manier in de wereld te staan. Je bent altijd op zoek naar patronen. Alles is daar. Je gaat niet koken als niet alles er is. Je hebt vaak iets van buiten nodig om te kunnen klikken. En dat haal

je weer uit een andere omgeving, ook al weet je niet welke. Je hebt alle boodschappen nodig voor dat ene gerecht. Maar wat maakt dat ene gerecht goed? Wat voeg je toe en wat laat je weg, en hoe weet je wat je weg moet laten?

Mensen hebben een essentiële angst en gaan daardoor niet naar buiten om in andere omgevingen te boren. Boren terwijl je niet weet waar je naar op zoek bent, kan beangstigend zijn. Toch zijn er alleen maar diamanten te vinden. Zoek diep, graaf diep! Je intuïtie en gevoel zeggen dat het klikt.

Velen kijken en denken te veel vanuit het verleden, maar ik kijk vanuit het hier en nu naar de toekomst. Bij al het proberen, zit mijn prullenmand vaak vol met proppen papier. Allemaal weggeworpen. Dat is niet erg, want je weet al dat 'het niets' is wat je kunt gebruiken op je zoektocht naar wat wél.

Als je dichterbij je doel komt, geeft dat stress. Robbert kijkt ondeugend als hij zegt: "Heerlijk als je merkt dat je in business bent. Adrenaline is, als het gaat lopen, zo'n leuk goedje."

Een omweg is in werkelijkheid een short cut. De kortste weg betekent dat je van het pad af gaat. De onderwijsinstellingen missen de bevoegdheid om van gebaande paden af te wijken en weten niet welke ingrediënten er nodig zijn om die short cut te maken. Soms weet je niet waarom je geïnteresseerd bent en je hebt onderwijs als katalysator nodig.

Daartoe zijn er verschillende fasen:

- Blikverruiming is altijd gunstig voor je talent
- Leren te versnellen

Omgevingen zijn er niet toe in staat. De vaardigheid om je lange tijd op één punt te kunnen concentreren, is absoluut een voorwaarde. Je moet in staat zijn langer dan vijf minuten te kunnen nadenken, soms wel jaren. Leren om de diepte in te gaan zonder angst. Nu, in deze tijd, is het snel nadenken. Snelheid is ontstaan door de technologische ontwikkeling en informatica.

Nieuwsgierigheid maakt dat het lukt en er is een diepe emotie nodig om het te willen.

Droom is een onduidelijk gevoel en geeft frustratie. In contact zijn met je eigen energiebron, je eigen oorspronkelijke gevoel, toen je aan je onderzoek begon. Als ik wil stoppen met onderzoeken door allerlei frustraties, ga ik biografieën lezen, zodat ik uit die boeken weer energie krijg en weer weet: wetenschap is leuk!

Vooraf het lef hebben om je eigen gang te gaan. Je eigen trillingen volgen. De resonans zegt je of het klopt.

Talenten ontwikkelen is een groot avontuur, je blijft je verwonderen

Nu is de tijd versnipperd. Toch ben ik optimistisch over de toekomst; de hele wereld levert talenten aan, er zijn nieuwe bronnen en er is veel

ruw talent. Wij denken pas een paar duizend jaar na en weten nog steeds veel te weinig. Wij begrijpen met ons verstand. Talenten ontwikkelen is een groot avontuur, je blijft je verwonderen.

Het gesprek is afgelopen. Je kunt bijna zeggen: de adem is op. In slechts een half uur is datgene gezegd waar het echt over gaat. Wij kijken elkaar aan en er zijn geen woorden meer nodig.

Dank, Robbert, voor het intense gesprek. ■